Täysistunto

Keskiviikko 2.6.2021 klo 14.00—19.30

6. Hallituksen esitys eduskunnalle yhdistetyn patenttituomioistuimen erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 51/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ja ministeri Haavisto, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.50 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi yhdistetyn patenttituomioistuimen erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan sekä pöytäkirjan voimaansaattamislain.

Yhdistetty patenttituomioistuin liittyy tiiviimmässä yhteistyössä 25:n EU:n jäsenvaltion kesken sovittuun eurooppalaiseen patenttijärjestelmäuudistukseen, jonka myötä eurooppapatentille voidaan rekisteröidä yhtenäinen suoja. Eduskunta hyväksyi 8.12.2015 sopimuksen yhdistetystä patenttituomioistuimesta sekä sopimuksen voimaansaattamislain ja sopimuksen hyväksymisestä johtuvat kansalliset lakimuutokset. Suomi ratifioi yhdistetystä patenttituomioistuimesta tehdyn sopimuksen 19.1.2016. Sopimus ei kuitenkaan ole vielä tullut kansainvälisesti voimaan.

Suomeen on myös päätetty perustaa yhdistetyn patenttituomioistuimen ensimmäisen asteen paikallisjaosto, jota koskevan lain eduskunta hyväksyi 28.10.2016. Paikallisjaoston perustaminen Suomeen mahdollistaa eurooppapatenttia koskevan riidan käsittelemisen Suomessa sekä oikeuden käymisen suomen tai ruotsin kielellä.

Yhdistetylle patenttituomioistuimelle ja sen paikallisjaostoille myönnettävistä erioikeuksista ja vapauksista määrätään yhdistetyn patenttituomioistuimen erioikeuksista ja vapauksista tehdyssä pöytäkirjassa, jota käsillä oleva hallituksen esitys koskee. Pöytäkirjassa määrätyt erioikeudet ja vapaudet koskevat muun muassa tuomioistuimen toimitilojen, arkistojen ja asiakirjojen loukkaamattomuutta, tuomioistuimen ja sen omaisuuden koskemattomuutta, lainkäytöllistä koskemattomuutta, verovapautuksia sekä tuomioistuimen tuomareiden, kirjaajan ja henkilöstön erioikeuksia ja vapauksia. Pöytäkirja ei ole tullut vielä kansainvälisesti voimaan.

Pöytäkirjassa myönnetyt erioikeudet ja vapaudet vastaavat pitkälti kansainvälisille järjestöille ja niiden palveluksessa olevalle henkilöstölle tavanomaisesti myönnettäviä erioi-

keuksia ja vapauksia. Pöytäkirjalla määrättyjä erioikeuksia ja vapauksia ei ole tarkoitettu niiden saajien henkilökohtaiseksi eduksi, vaan niiden tarkoituksena on palvella tuomioistuimen etua ja erityisesti varmistaa kaikissa olosuhteissa tuomioistuimen toimintavapaus ja erioikeuksista ja vapauksista nauttivien henkilöiden täydellinen riippumattomuus.

Arvoisa puhemies! Pöytäkirjan hyväksyminen edellyttää Suomessa eduskunnan hyväksyntää, sillä pöytäkirjan erioikeuksia ja vapauksia koskevat määräykset koskien omaisuuden, varojen, tilojen ja arkistojen loukkaamattomuutta, verovapauksia, maahantulohelpotuksia ja lainkäyttövapautuksia kuuluvat lainsäädännön alaan.

Pöytäkirjan kansallisella voimaansaattamisella ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Pöytäkirja sisältää joitakin verovapauksia tuomioistuimelle ja sen tuomareille, kirjaajalle ja henkilöstölle. Näiltä osin Suomi voi menettää vähäisessä määrin verotuloja.

Pöytäkirjan erioikeudet ja vapaudet koskisivat käytännössä kuitenkin hyvin rajattua henkilöpiiriä Suomessa. Pöytäkirja antaa sen osapuolille myös mahdollisuuden rajoittaa tuomioistuimen henkilöstölle myönnettävien verovapauksien henkilöpiiriä niin, että ne eivät koskisi Suomen kansalaisia tai henkilöä, joka välittömästi ennen palvelussuhdettaan tuomioistuimessa asui jo Suomessa. Suomen on tarkoitus olla ulottamatta näitä verovapautuksia kyseisiin henkilöihin, ja asiasta otettaisiin myös nimenomainen säännös pöytäkirjan voimaansaattamislakiin. — Kiitos, puhemies.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo.

16.54 **Sinuhe Wallinheimo kok:** Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Haavistolle asian esittelystä. Euroopan yhteispatenttijärjestelmän luominen on ollut pitkäaikainen tavoite ja intressikin Suomelle, ja siksi on hyvä, että tämän pöytäkirjan hyväksymisen myötä tämän tavoitteen saavuttamisessa ollaan taas askelta lähempänä. Tätä jo vuonna 2015 vauhtiin laitettua prosessia on erityisesti hidastanut Britannian valitettava ja kauan kestänyt eroprosessi Euroopan unionista.

Arvoisa puhemies! Oletettavaa on, että jos hanke nyt saadaan vietyä maaliin, kyse on uudistuksesta, jolla pitkästä aikaa parannetaan koko EU:n kilpailukykyä. Sitä myös tarvitaan juuri nyt, kun maailma on kiihdyttämässä uuteen kasvuun koronapysähdyksen jälkeen. Suomen perusteet kannattaa ja edistää tätä yhteispatenttijärjestelmän luomista ovat itse asiassa vain korostuneet 2010-luvun jälkipuolella ja nyt korona-aikana. Suomen elinkeinoelämän pohja on edelleen innovatiivisissa pk-yrityksissä, ja sen seurauksena Suomi on edelleen väkilukuunsa nähden yksi maailman patentti-intensiivisimmistä valtioista. Siksi kaikki keinot, joilla helpotetaan näiden yritysten toimintamahdollisuuksia EU:n sisämarkkinoilla, ovat tärkeitä.

Arvoisa puhemies! Silti myös meillä kansallisesti voitaisiin tehdä enemmän innovatiivisten yritysten ja heidän patenttisuojansa eteen. Erityisen huolissani olen ollut meidän aineettomien oikeuksien patentteja eli IPR-patentteja hyödyntävien yritysten tilanteesta. Olemme tässä nukkuneet onnemme ohi. Ikävä fakta on se, että Suomi on muita kilpailumaita korkeammalla IPR-patenttien verotuksella menettänyt 2010-luvun ajan monia niin sanotun korkean lisäarvon yrityksiä muihin maihin, ja mikä pahinta, mukana on mennyt myös muita niin sanottuja innovatiivisia yrityksiä. Siksi toivoisin tämän ja viimeistään vuonna 23 aloittavan uuden hallituksen pohtivan erillisen vero-ohjelman laatimista IPR-

toimijoiden pitämiseksi Suomessa. Vuonna 2012 silloinen elinkeinoministeri Jan Vapaavuori ehdotti myös meillä erillisen IPR-veroboksin käyttöönottoa ratkaisuksi tähän.

Myös yleinen IPR:ään liittyvä lainsäädäntö on meillä saatava paremmalle tolalle. Keskusteltuani muun muassa Keskuskauppakamarin IPR-asiantuntijoiden kanssa heidän viestinsä oli seuraava: ”Lainvalmistelumme on huolestuttavaa, sillä useat niin isot kuin pienetkin uudistukset ovat jääneet tekemättä. Patenttilaki on tällä hetkellä vanhentunut ja perustuslain vastainen, vaikka voimassa olevan perustuslain uudistamisesta on kulunut jo 20 vuotta. Myös vastikään uudistetun tavaramerkkilain osalta pienemmät, kuten Madridin protokollaa koskevat, uudistukset ovat toteuttamatta. IPR-asioiden hoitoon on varattu yksinkertaisesti liian vähän työvoimaa.”

Arvoisa puhemies! Toivon, että näihin huoliin hallituksessa puututaan mahdollisimman nopeasti. Näin mahdollistetaan se, että yrityksemme voivat täysimääräisesti hyödyntää nyt luotavan eurooppalaisen yhteispatentin tarjoamat mahdollisuudet.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kauma.

16.58 **Pia Kauma kok:** Arvoisa puhemies! Tämä käsiteltävissä oleva patenttituomioistuinkysymys on erittäin tärkeä. Tietenkin, Suomen kannalta kun mietitään, me olemme pieni, avoin maa, joka on riippuvainen viennistä, ja yhä suuremmassa määrin meillä vientiyrityksetkin alkavat olla sellaisia, joissa tulot tulevat muista asioista kuin konkreettisista tuotteista. Jopa 75 prosenttia tuloista voi tulla patenteista, tekijänoikeuksista, tavaramerkeistä, muotoilun suojasta ja tämäntyyppisistä asioista, ja sen takia on todella tärkeätä, että meillä myöskin lainsäädäntö pysyy tässä mukana mutta että me olemme myöskin kansainvälisesti mukana ja EU-järjestelmissä mukana sillä tavalla kuin tämä asia menee eteenpäin, ettemme jää yksin tänne pohjoiseen kolkkaan Euroopassa.

Tuossa kiinnitin huomiota ministeri Haaviston puheessa siihen, että meille olisi tulossa pieniä veromenetyksiä tästä, ja oikeastaan se saa tavallaan ajatukseni myöskin siihen, että kun näistä asioista on EU-pöydissä sovittu, niin minkälaisia kysymyksiä siellä eri maiden taholta on noussut esiin. Itse ainakin mietin sitä, että varmasti monissa EU-maiden yrityksissä, joille aineettomat oikeudet ja IPR-oikeudet ovat tärkeitä, kilpailukykyä haetaan esimerkiksi Kiinaa — monia muitakin suuria kansallisuuksia, mutta erityisesti kiinalaisia yrityksiä — kohtaan, joka on paikka paikoin hyvinkin aggressiivista politiikkaa harjoittanut kaupan laajenemisen alalla ja yrittää saada tietysti jalansijaa myöskin EU-maista. Siinä mielessä kiinnostaisi tietää se, minkälaisia ovat nämä EU-maiden keskinäiset kysymykset, joissa ehkä ollaan oltu vähän erimielisiä, ja toisaalta se, miten nähdään tämä suhde muun muassa juuri Kiinaan ja joihinkin muihin nouseviin talouksiin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ennen kuin ministeri vastaa, otetaan vielä edustaja Wallinheimo, jos vaikka tulisi lisää kysyttävää.

17.00 **Sinuhe Wallinheimo kok:** Arvoisa puhemies! Mielelläni teen lisäkysymyksiä.

Ongelma on aito. Suomalaisia patentteja tällä hetkellä siirtyy enenevässä määrin muualle Eurooppaan. Kysymyksessä on nimenomaan verokohtelu, ja Suomessa 24 prosentin alv patenteissa on suhteettoman kova. Tiedän, että ministeri Haavisto ei ole nyt veroministeri, mutta varmasti tiedätte sen, että tälläkin hetkellä meillä on Euroopassa aggressiivisesti toimivia maita, jotka nimenomaan haluavat sinne patentteja ja haluavat sinne osaamiskeskit-

tymiä patenttien ympärille. Muun muassa Hollanti ja Puola ovat tämmöisiä esimerkkejä maista, jotka harjoittavat tällä hetkellä aggressiivista verosuunnittelua nimenomaan patenttien kohdalla. Ja haluaisin kysyä ministeriltä: onko hallituksen piirissä yhtään käyty läpi tätä, kuinka paljon näitä patentteja tällä hetkellä lähtee muualle maailmalle Suomesta ja voiko tässä olla sitä kautta tietyllä lailla niin, että me menetämme samalla kilpailuetua näissä osaamiskeskittymissä jatkossa? Toivon, että vaikka ette ole veroministeri, niin pystyisitte jollain lailla ottamaan tähän kantaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministeri Haavisto, olkaa hyvä.

17.01 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnä kiitokset edustaja Wallinheimolle ja Kaumalle erinomaisista puheenvuoroista ja huomion kiinnittämisestä tärkeään asiaan.

Todella nämä immateriaalioikeudet ja se pelko, että Suomi menettää tätä keksimisosaamista, innovaatio-osaamista, tuloja patenttien menetyksen kautta ja tietysti jopa kokonaisia innovatiivisia yrityksiä ja tätä kilpailua Euroopan sisäisesti mutta myöskin kansainvälisesti tai globaalisti, niin kuin tässä sanottiin — Kiinallakin on tässä kokonaisuudessa sormensa pelissä — ovat kyllä myöskin hallituksessa jatkuvassa keskustelussa. Miksi tämä pöytäkirja ja sen voimaan saattaminen on viivästynyt? Nyt tässähän on ollut toisaalta tämä brexit, kuten edustaja Wallinheimo totesi — tässä pöytäkirjassakin on Iso-Britannia oikein nimeltä mainittu, ja nyt sitten pöytäkirjan osapuolet ovat tehneet uuden tulkinnan tästä, miten tässä asiassa päästään eteenpäin — ja sitten tästä esityksestä voitte lukea tuon Saksan perustuslakituomioistuimen aika jyrkän kannan, joka siellä on ollut ja jonka sitten Saksan parlamentti on puolestaan kumonnut, tai se on tehnyt toisenlaisen päätöksen sen osalta. Että tässä on ollut näitä tämäntyyppisiä viiveitä matkassa.

Kun asia ei ole suoraan omalla tontillani näiden patentti- ja verotuskysymysten osalta muuten, niin en ehkä syvemmälle mene tähän aineettomien oikeuksien käsittelyyn, mutta tämä ongelma on kyllä hallituksessa tiedostettu ja tulee eteen erittäin monella sektorilla tänä päivänä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.